

Pensioensector, hoe druk ook, moet aan de slag met biodiversiteit

Door Ronald Bruins Fotografie Sam Huibers | PICS

Het is druk, heel druk, in de pensioensector. Klimaat integreren in de beleggingsbeslissingen begint business as usual te worden. Is er dan nog wel tijd om ook biodiversiteit daarin mee te nemen? En zijn er wel standaarden genoeg om dat te doen? Een paneldiscussie onder leiding van bestuurder en toezichthouder Peter Borgdorff bood antwoorden. ‘We moeten hier wel mee aan de slag.’

In het congrescentrum van Achmea Investment Management in Zeist vroeg Peter Borgdorff, ten overstaan van zo'n honderd deelnemers aan het pensioenseminar van Financial Investigator, om een schot voor de boeg. Simona Kramer, Portfolio Manager Socially Responsible Investing bij Pensioenfonds Rail & Openbaar Vervoer, gaf aan dat klimaat sinds 2021 echt een zwaar thema is geworden in het MVB-beleid van het fonds. ‘Bij biodiversiteit zijn we nog aan het kijken wat het voor ons betekent en wat de impact is op onze portefeuille en ons beleggingsproces. Daarom hebben we vorig jaar ook een deep dive case study gepubliceerd om het thema te verkennen.’ Lucian Peppelenbos, Climate & Biodiversity Strategist bij Robeco, vertelde leidend te willen zijn. ‘Dus ook met doelen op het gebied van klimaat en biodiversiteit.’ Caspar Vlaar, pensioenfondsbestuurder bij diverse pensioenfonds, bleek een fervent voorvechter van het implementeren van de twee thema's in de portefeuilles. Daarom stelde Borgdorff aan hem gericht de logische vraag: ‘Lukt het?’ Vlaar: ‘In min of meerdere mate. Ik heb tijdens dit pensioenseminar meerdere hobbels en issues gezien waar wij ook tegenaan lopen.’

Wat willen we ermee?

Louise Kranenburg, Manager Responsible Investment bij Pensioenfonds Detailhandel, benadrukte dat er voor klimaat een duidelijk kader ligt, een pathway zoals zij het omschrijft. ‘Dat is voor biodiversiteit minder duidelijk het geval. We laten wel al verschillende aspecten van biodiversiteit meewegen in onze op maat gemaakte benchmarks. We wegen bijvoorbeeld mee of

ondernemingen doelstellingen en beleid hebben rondom watergebruik, landgebruik en gebruik van natuurlijk kapitaal. Maar ondanks dat we dit laten meewegen in onze beleggingskeuzes en we engagement op het onderwerp uitvoeren, hebben we nog geen kwantitatieve doelstellingen op biodiversiteit geformuleerd voor onze gehele portefeuille. Daarom zitten we nu meer op het niveau van procesdoelstellingen. We weten nog niet met welke snelheid we wat gaan implementeren, maar we zetten telkens verdere stappen.’ Kramer herkent zich in die positie. ‘Het is een journey die je aangaat, waarbij we een paar jaar geleden groene layovers voor een paar portefeuilles hebben geïmplementeerd om de CO₂-uitstoot van de portefeuille te kunnen spiegelen aan het Klimaatakkoord van Parijs. Die elementen hebben ons geholpen doelstellingen op te stellen, waarbij de volgende uitdaging is die doelstellingen te formuleren in een positieve bijdrage aan het klimaat. Biodiversiteit is lastiger te vangen, omdat het een relatief nieuw onderwerp is dat volop in ontwikkeling is. Kwantitatieve doelstellingen hebben we dan ook nog niet. Maar daar gaan we wel mee aan de slag.’

Business as usual in Europa

Peppelenbos zegt dat zijn bedrijf een helder beeld heeft bij de doelstellingen voor het klimaat. ‘Dat begint bijna business as usual te worden. Althans, in Europa. Daarbuiten is er een andere realiteit. Biodiversiteit daarentegen is lastig te meten en het is nog lastiger om er doelstellingen voor te formuleren. Target setting frameworks beginnen in opmars te raken. Zo is er, naast het Net Zero Investment Framework voor het terugdringen van de CO₂-uitstoot, het raamwerk van de Finance for Biodiversity Foundation. Dat raamwerk zal begin volgend jaar volledig zijn afgerond. Vóór eind 2024 kunnen we daarmee kwantitatieve targets invoegen in ons beleggingsbeleid.’ Vlaar is getriggerd door de woorden ‘business as usual’. ‘Als we als wereld het pad aanhouden waar we nu op zitten, lukt het niet om klimaatverandering binnen de Parijs-doelstellingen te houden. Dus moet er meer gebeuren. Ook met het door ons geïnvesteerde vermogen. Eens dat we voor klimaat zo langzamerhand voldoende gericht kunnen sturen, maar ‘business as usual’ wordt het pas als de Parijs-doelstellingen werkelijk in zicht komen.’

VOORZITTER

Peter Borgdorff

Bestuurder en Toezichthouder bij diverse organisaties, Voorzitter RvC Lifetri

Simona Kramer

Portfolio Manager Socially Responsible Investing, Pensioenfonds Rail & Openbaar Vervoer

Louise Kranenburg

Manager Responsible Investment, Pensioenfonds Detailhandel

Lucian Peppelenbos

Climate & Biodiversity Strategist, Robeco

Caspar Vlaar

Bestuurder en Voorzitter Beleggingscommissie Pensioenfonds KPN, pensioenfondsbestuurder, diverse pensioenfonds

Al een goede start

‘Komen we bij biodiversiteit verder dan het gevoel van ‘we moeten er wat aan doen?’; wil Borgdorff weten. Vlaar: ‘Er is een begin gemaakt met frameworks die het mogelijk maken ‘biodiversiteit’ te meten, bijvoorbeeld op basis van wat het opbrengt als je een vierkante meter biodiversiteit beschermd hebt. In de theorie is er dus wel een aanknopingspunt.’ Kramer wijst op de ENCORE-database en de Risk Filter Suite van het Wereld Natuur Fonds. ‘Daarmee kun je meten en dat is dus al een goede start.’

Kranenburg is benieuwd naar de invloed van de wijziging van het pensioenstelsel op dit soort onderwerpen. ‘In hoeverre heeft de grote pensioentransitie invloed op de blijvende aandacht die nodig is voor klimaat en biodiversiteit? Nu zijn veel pensioenfondsen bezig met het reduceren van CO₂ in de portefeuilles, maar dat is iets anders dan het leveren van een positieve bijdrage. Daarvoor zijn grotere private investeringen nodig. Maar zijn dat beslissingen die een bestuur nu kan en wil maken in het licht van de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel? Kortom, de klimaatambitie is er, maar er zit een transitie naast.’ Borgdorff kan zich die vraag voorstellen. ‘Het is al druk, heel druk in de pensioensector.’

Een leefbare wereld

Zijn beleggingsadviescommissies automatisch geneigd mee te gaan op de onderwerpen klimaat en biodiversiteit, vraagt Borgdorff. Kramer: ‘Wat ons erg helpt, is dat in de rail- en infrasector al veel aandacht is voor klimaat en biodiversiteit. We merken dat een aantal aangesloten bedrijven ook al bezig is met die onderwerpen.’ Kranenburg wijst op het belang van deze twee thema's voor de toekomst van kinderen en kleinkinderen. ‘Daarmee spelen deze onderwerpen sowieso al in de retail. Daar bovenop komt dat je ook de risico's in termen van financiële materialiteit van klimaatverandering en het verlies aan biodiversiteit kunt uitleggen.’

Vlaar: ‘Gezien de langetermijndoelstelling van ieder pensioenfonds zou voor elke pensioenbestuurder het behouden van een leefbare wereld het uitgangspunt moeten zijn. Maar duik je dieper in wat dat betekent, dan kan het een ingewikkeld veelkoppig monster worden waar je vat op moet zien te krijgen. Wat zijn onze uitgangspunten? Die vraag moet je beantwoorden en integreren in je investment

beliefs. Daarbij is het logisch om te beoordelen welke impact een bepaalde ESG-factor heeft op je portefeuille. Voor biodiversiteit is dat nu nog een groot dilemma: bijna geen enkel bedrijf heeft geen negatieve impact op biodiversiteit en bijna geen enkel bedrijf heeft positieve impact. Die puzzel oplossen is vooralsnog een duivels dilemma.’

Je kunt niet achterblijven

Biodiversiteit links laten liggen kan niet, beschouwt Peppelenbos. ‘Als de hele wereld een kant op gaat, kun je niet achterblijven. Hoe langer je actie uitstelt, hoe duurder het over het algemeen wordt. Je móet je als belegger dus wel een beeld vormen van de impact van een onderwerp als biodiversiteit. Wellicht dat het niet vanaf dag één materieel is, maar reken er maar op dat je biodiversiteit terug gaat zien in wet- en regelgeving. Het wordt van ons als investeerders verwacht dat we naar de langere termijn kijken.’

Vlaar: ‘Het valt me op dat deelnemers van pensioenfondsen hier over het algemeen niet (meer) leidend in zijn. Althans, de mainstream. De risicomangers in deze sector lopen, waarschijnlijk door een sterker besef van de materialiteit van de ESG-risico's, meer voorop.’ Kramer haakt daarop in. ‘De impact zie je hard terug in materialiteits- en afhankelijkhedenanalyses. Uit onze analyse komt naar voren dat 49% van de beleggingen – op basis van vermogen onder beheer – in aandelen een hoge of zeer hoge afhankelijkheid heeft van één of meerdere ecosysteemdiensten. Voor de categorieën bedrijfsobligaties, infrastructuur en private equity is dit respectievelijk 33%, 83% en 25%. Vooral water komt naar voren: binnen de portefeuille van Rail & OV is de afhankelijkheid van grondwater, oppervlaktewater en de natuurlijke waterregulering, de waterkringloop, het hoogst.’ Borgdorff: ‘Kortom, het helpt om studies naar dat soort afhankelijkheden te volgen.’

Meer onzekerheid op de lange termijn

Vlaar wijst erop dat de grotere afwijkingen die eigen beleid met zich meebrengt voor een grotere tracking error zorgen ten opzichte van de ‘mainstream’ benchmarks. ‘Over de lange termijn heb je daardoor meer onzekerheid over de vraag hoe je beleggingen zich gaan ontwikkelen ten opzichte van ‘de standaard’, waardoor je wel terug moet vallen op je investment beliefs. Ter illustratie: een wereldwijde carbon tax gaat er

‘Bio-
diversiteit
is lastiger
te vangen,
omdat het
een relatief
nieuw
onderwerp
is dat volop
in ont-
wikkeling is.’

waarschijnlijk niet komen, al zou dat wel moeten gebeuren. Door een lágere CO₂-uitstoot in de beleggingen na te streven dan in de benchmark, ben je beter beschermd tegen een hoge toekomstige CO₂-prijs. De afhankelijkheid van toekomstige ontwikkelingen neemt echter ook toe.’

Vanuit de zaal komt de vraag naar te vroeg of te laat uitstappen uit de ‘grijze’ economie. Kranenburg: ‘Of je te laat of te vroeg bent geweest, is altijd wijsheid achteraf. Maar je kunt wel je investment beliefs op dit vlak formuleren, deelnemers bevragen naar hun kijk op deze twee onderwerpen en onderzoek doen naar ESG-factoren.’ Kramer: ‘Timing is een issue. We proberen wel door engagement bedrijven te veranderen, maar de grote vraag is wanneer je afscheid neemt.’

Zorgwekkend beeld

Peppelenbos vergelijkt bedrijven aan de hand van de doelen van het Parijsakkoord op het gebied van CO₂-uitstoot en hun reductiedoelstellingen. ‘Daar komt een zorgwekkend beeld uit. Van de 250 grootste uitstoters van CO₂ in ons beleggingsuniversum is 53% niet serieus genoeg bezig met decarboniseren. Die wetenschap gebruiken we bij ons engagement, voor ons stemgedrag en om de beleggingsrisico’s in kaart te brengen.’

Ook Kramer ziet de vruchten van actief beleid op basis van klimaatdoelstellingen. ‘Op klimaatgebied zien we de meeste ontwikkeling in de portefeuille. Zeker bij de CO₂-uitstoot die ten positieve daalt. Een aantal klimaatvervuilende sectoren hebben we inmiddels uitgesloten en we zetten ons heel erg in met engagement. Voor biodiversiteit zitten we nog in de beleidsontwikkelingsfase.’

Vanuit de zaal komt daarop de vraag hoe ver de impact van een pensioenfonds reikt. Kranenburg: ‘We hebben als pensioensector nog wel eens de neiging onze invloed te overschatten. We moeten niet een te grote broek aantrekken. We zijn slechts een schakel in de reële economie. Echter, je kunt als pensioensector of als financiële sector ook op andere manieren dan via je beleggingen je stem laten horen. Bijvoorbeeld door te lobbyen. Samenwerkingen zijn daarin belangrijk om je stem te vergroten.’

Deel van de puzzel

Vlaar verwacht meer van de zijde van

politici. ‘We kunnen volop aan de slag met transparantie, maar dat is maar een deel van de puzzel. Dat lost het probleem an sich niet op. Als er nog geen prijs staat op CO₂, kun je van een bedrijf niet verwachten dat het zichzelf in de voet schiet. Dat bezorgt dat bedrijf een concurrentienadeel. Daarom is het nodig dat de politiek levert. Dan pakt de businesscase van zo’n bedrijf, dat let op zijn CO₂-uitstoot, voordelig uit voor pensioenfondsen.’

Is er nog wel plaats voor een project rondom biodiversiteit, wil een deelnemer aan het seminar weten. Er zijn zoveel onderwerpen onder het kopje duurzaamheid. Kun je niet beter meer effort steken in wat je nu al doet, om dat goed te doen? Peppelenbos: ‘Ik heb heel veel sympathie voor deze observatie. Er komen namelijk steeds meer onderwerpen bij. Ook van beleggingsteams krijg ik de feedback dat ze het veel vinden. Echter, klimaat en biodiversiteit hangen zo nauw met elkaar samen, dat je geen klimaatstrategie kunt hebben zónder het onderwerp biodiversiteit. De zes topsectoren die de grootste invloed hebben op het klimaat, zijn ook de zes topsectoren met de meeste impact op biodiversiteit. Dus dat is een mooie kans om beide onderwerpen geïntegreerd aan te pakken.’

Actief aandeelhouderschap

Tot slot wil Borgdorff in een paar steekwoorden de afdronk van de panelleden. Kramer: ‘Actief aandeelhouderschap is nodig. Daarbij moeten we ons engagement uitbreiden en hebben we kwantitatieve doelstellingen voor biodiversiteit nodig.’ Kranenburg houdt het kort: ‘We gaan door op de ingeslagen weg. We weten de richting, maar nog niet hoe we er exact gaan komen.’ Peppelenbos: ‘Ik zie goede kansen door betere data. Voor klimaat gaan we van carbon footprints naar forward-looking analytics. Voor biodiversiteit moeten we de focus krijgen op de sleutelsectoren.’ Vlaar: ‘Mij blijft bij dat het hard werken is om op deze onderwerpen vooruitgang te boeken.’ Borgdorff zelf: ‘De pensioensector is grote stappen aan het zetten. Deze prachtige sector beseft dat er meer is dan alleen rendement en geïndexeerd pensioen. Het is goed dat we ons ook druk maken over klimaat en biodiversiteit. We hebben veel te doen en dat noemen we werk. Het is mooi om voor dit soort doelstellingen elke dag je bed uit te komen.’ ■

‘Als we als wereld het pad aanhouden waar we nu op zitten, lukt het niet om klimaatverandering binnen de Parijs-doelstellingen te houden.’

CONCLUSIES

Voor klimaat ligt er een duidelijk kader, een pathway.

Biodiversiteit is als relatief nieuw onderwerp lastiger te vangen.

Biodiversiteit gaan we terugzien in wet- en regelgeving.

Timing is een issue bij uitstappen uit vervuilende bedrijven.

Trek als pensioensector niet een te grote broek aan.

De politiek moet leveren met CO₂-beprijzing.